

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

НАПРЯМИ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти	II (магістерський) рівень вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень
Освітньо-професійна програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія
Кафедра	Соціальної психології
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС
Форма контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Розробники курсу	Марія Тищенко
Контактна інформація	

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Метою освітнього компонента є: формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про гуманістичну психологію як одну з провідних парадигм сучасної психологічної науки та практики, а також розвиток здатності застосовувати гуманістичні теорії, методологічні принципи та цінності у професійній діяльності психолога.

Завданнями освітнього компонента є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними напрямками, концепціями та представниками гуманістичної психології;
- формування розуміння методологічних, філософських та ціннісних засад гуманістичного підходу до вивчення особистості;
- розвиток навичок аналізу психологічних явищ з урахуванням цілісного, феноменологічного та ідіографічного підходів;
- формування здатності застосовувати гуманістичні концепції у психологічному консультуванні, психотерапії, освітній та просвітницькій діяльності;
- сприяння становленню гуманістичної, етичної та рефлексивної професійної позиції майбутнього психолога.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Тема 1. Гуманістична психологія як парадигма сучасної психологічної науки («третя сила»):

- передумови виникнення гуманістичної психології в середині ХХ століття;
  - гуманістична психологія в системі психологічних наук;
  - критика редуccionістських моделей людини (психоаналіз, біхевіоризм);
  - антропологічні засади гуманістичної парадигми (цілісність, свобода, суб'єктність);
  - ідеї самопізнання, внутрішньої свободи та автентичності в європейській гуманістичній традиції (у т.ч. український інтелектуальний контекст);
  - уявлення про норму, психічне здоров'я та розвиток особистості в гуманістичній психології;
- значення гуманістичної психології для психотерапії, психологічного консультування та освіти.

Тема 2. Методологічні та світоглядні засади гуманістичної психології:

- філософські джерела гуманістичної психології (екзистенціалізм, феноменологія, персоналізм);

- феноменологічний підхід як методологічна основа гуманістичної психології;
- суб'єктивний досвід людини як центральний об'єкт психологічного пізнання;
- ідіографічна орієнтація гуманістичної психології та її відмінність від номотетичного підходу;
- уявлення про людину як активного, самодетермінованого суб'єкта власного життя;
- поняття цілісності особистості та інтеграції досвіду;

гуманістична етика, цінності та професійна позиція психолога.

Тема 3. Теорії особистості в гуманістичній психології. Концепція особистості Гордона Олпорта:

- внесок Г. Олпорта у формування гуманістично орієнтованої теорії особистості;
- уявлення про особистість як відкрити, динамічну та цілісну систему;
- поняття рис особистості та їх ієрархія (кардинальні, центральні, вторинні риси);
- принцип функціональної автономії мотивів;
- роль мотивації та зрілості у розвитку особистості;
- ідіографічний підхід до вивчення особистості в концепції Олпорта;
- критерії зрілої особистості та їх значення для психологічної практики

Тема 4. Теорія мотивації та самоактуалізації Абрахама Маслоу:

- місце теорії А. Маслоу в гуманістичній психології;
- ієрархія базових людських потреб та її логіка;
- дефіцитарні (D-потреби) та буттєві (B-потреби) потреби;
- поняття самоактуалізації як центральної тенденції розвитку особистості;
- характеристики самоактуалізованої особистості;
- феномен пікового (peak) та плато-досвіду;
- цінності буття (B-values) і їх роль у психологічному здоров'ї;

критика та сучасні інтерпретації теорії Маслоу.

Тема 5. Клієнт-центрована терапія Карла Роджерса як гуманістичний напрям психотерапії:

- місце клієнт-центрованого підходу в гуманістичній психології;
- уявлення К. Роджерса про природу людини та тенденцію до актуалізації;
- Я-концепція, реальний та ідеальний образ «Я»;
- поняття психологічної конгруентності та неконгруентності;
- базові умови терапевтичних змін: емпатія, безумовне позитивне прийняття, конгруентність терапевта;
- терапевтичні стосунки як центральний чинник психологічних змін;
- значення клієнт-центрованого підходу для сучасного психологічного консультування та освіти.

Тема 6. Екзистенційно-гуманістичний напрям у психології та психотерапії:

- філософські витoki екзистенційно-гуманістичного підходу;
- екзистенційні даності людського буття (свобода, відповідальність, вибір, смерть, ізоляція, сенс);
- тривога як базове екзистенційне переживання та її психологічне значення;
- поняття автентичності та неавтентичного існування;
- криза як умова особистісного розвитку;
- роль психолога в екзистенційно-гуманістичному підході;

значення екзистенційно-гуманістичної психології для консультування та психотерапії.

Тема 7. Логотерапія Віктора Франкла як гуманістично орієнтований напрям психотерапії:

- місце логотерапії в системі гуманістичної та екзистенційної психології;
- концепція «волі до сенсу»;
- екзистенційний вакуум і ноогенні неврози;
- цінності творчості, переживання та ставлення;

- свобода і відповідальність у концепції В. Франкла;
  - логотерапевтичні техніки та їх застосування;
- значення логотерапії у роботі з кризами, травмою та стражданням.

Тема 8. Гуманістично орієнтовані напрями психотерапії:

- гештальт-терапія як гуманістично-екзистенційний підхід;
- психодрама як напрям гуманістичної групової психотерапії;
- тілесно-орієнтована психотерапія в гуманістичній традиції;
- позитивна психотерапія як гуманістично орієнтований транскультуральний підхід;
- інтегративні та мультимодальні гуманістичні підходи;
- спільні принципи гуманістичних напрямів психотерапії.

Тема 9. Гуманістична психологія в сучасній психологічній практиці:

- застосування гуманістичної психології у консультиванні та психотерапії;
- гуманістична психологія в освітньому просторі;
- етичні засади професійної діяльності психолога в гуманістичному підході;
- гуманістична психологія в мультикультурному контексті;
- критика та обмеження гуманістичної парадигми;
- значення гуманістичної психології для професійної ідентичності психолога.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Формат навчання. Zoom Meetings / Zoom Webinars — використовується як основна платформа для проведення лекційних, семінарських (практичних) занять у дистанційному форматі.

Правила поведінки. Повага до колег, етична комунікація, активна участь у групових завданнях. Під час онлайн-занять бажано вмикати мікрофон/камеру, дотримуватись етикету

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного контролю:

- участь у практичних (семінарських) заняттях;
- виконання завдань для самостійної роботи;
- виконання індивідуальних завдань;
- дотримання умов академічної дисципліни.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік (усний).

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	10
Індивідуальне завдання	5	10
Підсумкова оцінка самостійної роботи	10	10
Виконання умов академічної дисципліни	20	20
Залік	50	50
Всього		100

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі опанування освітнього компонента «Напрями гуманістичної психології» застосовується комплекс методів навчання, орієнтований на активну, рефлексивну та особистісно залучену участь здобувачів у навчальному процесі.

Методи навчання поєднують теоретичне осмислення матеріалу з його аналітичним і практичним опрацюванням та включають:

1. **методи засвоєння та систематизації навчального матеріалу**, зокрема:
  - вербальні та візуальні методи (лекції, презентації, робота з текстами першоджерел);
  - аналітичні та інтерпретаційні методи;
  - індуктивні та дедуктивні способи опрацювання теоретичних концепцій;
  - проблемно-пошукові методи.
2. **методи стимулювання пізнавальної та навчально-дослідницької активності**, а саме:
  - навчальні та рефлексивні дискусії;
  - аналіз теоретичних і практичних кейсів;
  - творчі та аналітичні завдання;
  - професійно орієнтовані обговорення;
  - самостійне опрацювання наукових джерел та їх критичне осмислення.
3. **методи контролю та самоконтролю результатів навчання**, що передбачають:
  - усні та письмові форми опитування;
  - виконання самостійних та індивідуальних завдань;
  - підсумковий семестровий контроль (залік);
  - рефлексивні питання для самоперевірки.

Організаційними формами реалізації зазначених методів навчання є лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна та індивідуальна робота здобувачів, підсумковий залік.

У межах курсу особлива увага приділяється розвитку **творчо-пошукової самостійності**, здатності до феноменологічного аналізу, рефлексії власного досвіду та формуванню гуманістичної професійної позиції психолога. Навчальний процес реалізується з використанням інтерактивних форм навчання та цифрових засобів комунікації, що забезпечують активну взаємодію між здобувачами та викладачем, а також сприяють розвитку аналітичного й критичного мислення.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Allport, G. W. (1955). *Becoming: Basic considerations for a psychology of personality* (Vol. 20). Yale University Press.
2. Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*.
3. Bugental, J. F. (1992). *The art of the psychotherapist*. WW Norton & Company.
4. Cain, D. J. (2010). *Person-centered psychotherapies*. American Psychological Association.
5. Cesko, E. (2024). Where Positive Psychotherapy approximates Body psychotherapy. *The Global Psychotherapist*, 4(2), 117–128. <http://doi.org/10.52982/lkj239>
6. Clarkson, P., & Cavicchia, S. (2013). *Gestalt counselling in action*.
7. Corey, G. (2013). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. Brooks/Cole Cengage Learning.
8. Frankl, V. E. (1966). Logotherapy and existential analysis—a review. *American Journal of Psychotherapy*, 20(2), 252–260.
9. Frankl, V. E. (2014). *The will to meaning: Foundations and applications of logotherapy*. Penguin.
10. Hall, C. S., Lindzey, G., & Campbell, J. B. (1998). *Theories of personality*. John Wiley & Sons Inc.
11. Hjelle, L. A., & Ziegler, D. J. (1992). *Personality theories: Basic assumptions, research, and applications*. McGraw-Hill Book Company.
12. Langdridge, D. (2012). *Existential counselling and psychotherapy*.

13. Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). Harper & Row.
14. Maslow, A. H. (2013). *Toward a psychology of being*. Simon and Schuster.
15. May, R. (1969). *Love and will*. WW Norton & Company.
16. May, R. (2013). *Man's search for himself*. WW Norton & Company.
17. Messias, E., & Peseschkian, H. (2025). *Positive Psychiatry, Psychotherapy and Psychology Clinical Applications for Positive Mental Health*.
18. Moreno, J. L. (1953). *Who shall survive? Foundations of sociometry, group psychotherapy and socio-drama*.
19. Norcross, J. C., & Goldfried, M. R. (Eds.). (2005). *Handbook of psychotherapy integration*. Oxford University Press.
20. Panksepp, J. (1986). The anatomy of emotions. In *Biological foundations of emotion* (pp. 91–124). Academic Press.
21. Perls, F., Hefferline, G., & Goodman, P. (1951). *Gestalt therapy*. New York, 64(7), 19–313.
22. Peseschkian, H., Peseschkian, F. (2025). Human Beings are a Mine Rich in Gems. The conception of human nature in the Bahá'í Faith and its influence on Positive Psychotherapy and psychotherapeutic practice. *The Global Psychotherapist*, 5(2), 155–165. <http://doi.org/10.52982/1kj285>
23. Peseschkian, N. (1985). Giving Meaning and Finding Meaning. In *In Search of Meaning: A Psychotherapy of Small Steps* (pp. 27–79). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
24. Peseschkian, N. (1987). *Positive Psychotherapy: Theory and Practice of a New Method* (Rev. ed.). Berlin–Heidelberg: Springer.
25. Rogers, C. R. (1951). *Client-centered therapy: Its current practice, implications, and theory*. Boston: Houghton Mifflin.
26. Rogers, C. R. (1957). Becoming a Person. In S. Doniger (Ed.), *Healing: Human and divine: Man's search for health and wholeness through science, faith, and prayer* (pp. 57–67). Association Press. <https://doi.org/10.1037/10811-003>
27. Schneider, K. J., Pierson, J. F., & Bugental, J. F. (Eds.). (2014). *The handbook of humanistic psychology: Theory, research, and practice*. Sage Publications.
28. Wampold, B. E. (2015). How important are the common factors in psychotherapy? An update. *World psychiatry*, 14(3), 270–277.
29. Yalom, I. D. (2011). *The gift of therapy (revised and updated edition): An open letter to a new generation of therapists and their patients*. Hachette UK.
30. Франкл, В. (2016). *Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі Віктор Еміль Франкл*.
31. Гусарчук, Т. В. (2023). Погляди Григорія Сковороди у світлі гуманістичної психології. *Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях*, (6), 94–101.
32. Кремень, В. Г. (2022). Філософія Григорія Сковороди в контексті людиноцентризму. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 4(2), 1–8.
33. Корнбіхлер, Т. (2024). *Носсрат Пезешкіан. Схід–Захід: позитивна психотерапія в діалозі культур / за участі М. Пезешкіан та Х. Пезешкіана*.
34. Тищенко, М. (2025). *Основи позитивної психотерапії: Навчальний посібник*. Київ: Франко Пак.
35. Ялом, І. Д. (2026). *Екзистенційна психотерапія* (укр. пер.). Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки.